

ZÜRJÉNEK (KOMIK ÉS KOMI-PERMJÁKOK)

Ének a rátarti lányról

Élt hajdanában egy jurák.
Igencsak jól élt a jurák.
Im egyszer így szólt hirtelen:
„Rajta — azt mondja — pásztorok,
hajtsátok már be a réneket,
hajtsátok már be a réneket!
Hajnalban jókor befogok,
már leánykérésre indulok,
már leánykérésre indulok!”

Ötszáz rént összetereltek,
ötszáz rént összetereltek.
Négyszáz szánhúzó körbe járt,
négy száz szánhúzó körbe járt.
Cserzett kantárját fogta ő,
cserzett kantárját fogta ő,
négy fehér szarvast kikötött,
lám, négy fehéret kikötött,
négyet im felszerszámozott,
négy szánhúzó rént befogott.
Négy rénpofa nem látszik ki,
a csokroktól nem látszik ki,
a rén szügye nem látszik ki,
lám, felrakta a háthevedert,
a szarvas háta nem látszik ki.
Őt támaszrudas szánt fölszerelt,
hószínű prémet arra tett,
rénbörjűbundát földobott,
szánjának végibe földobott,
ülése mögé kötözött,
ülése mögé kötözött.
Azután sátorába ment,
ötrét-szép fehér csizmáját
lábára íme felhúzta,
szépséges rénprémbundáját
íme magára öltötte,
annak alján tízréntű disz,
csuklyaszegélye jó sötét,
lám, csuklyaszéle jó sötét.

Hajnalban szétnéz, s így beszél:
„Nem tudja még a hajadon,
kinek a fia érkezik,
hogy feleségül kérje őt!”

Sátrából im kilépett ő,
öt ölnyi rudat ragadott,
megfogta cserzett gyeplőjét,
szánjába pattant. Szállt a szán!
Háta megett hófergeteg.

Nem messze ment, egyszeriben
feltűnt a szép lány sátora,
feltűnt a szép lány sátora.
Amin felé közelgetett,
ugatni kezdték a kuttyák.

Sátrából im kilép a lány,
széjjeltekint, és így beszél:
„Ugyan ki ez, ki érkezik?
Miféle legény érkezik?
Ugyan ki ez, ki érkezik?
Miféle legény érkezik?”
Aztán betette ajtaját,
bizony bement és visszaült,
ötrét-díszes prémcsizmát varr.

A lánykérő megérkezett,
nagy hetykén szánjából kiszállt,
nagy hetykén íme, lépeget,
a lány apjához nem siet,
nyomban a lány elébe tér.

A lány letette munkáját,
a samovárhoz sietett.
Azt mondja akkor a legény:
„Szép lány, szép lány, széj hajadon,
nem teát inni jöttem én!”
„Mondd meg hát akkor, mit kívánsz?”
„Téged megkérni jöttem én,
téged megkérni jöttem én!”
„Én hozzád ugyan nem megyek,
én hozzád ugyan nem megyek!”
„Mért nem jössz hozzám, halljam hát!
Gyűrűfűzért csak egyet adj,
négy fűzérédből egyet adj!”
„Páratlan marad, ha adok!”
„Ha azt nem adod, add nekem
száz szép gyűrűdnek egyikét!”

„Ha adok, páratlan marad!”
„Hát nem?...” — Elhallgat a legény,
szánjába pattan nyomban, és
már fordul vissza, elsiet.
„Te lány! — szól még. — El ne felejtsd,
jól megjegyezd ezt a napot!”

A kérő szánja szállva száll,
háta megett hófergeteg.
Lám, máris visszavágtatott.
Mire a lány utánanéz,
eltűnt egy hóhalom mögött.

Tenger partján lakik a lány.
A nyílt tenger felé figyel.
Roppant hajót hoz most a víz.
„Eppen mihozzánk érkezik!
Sátrunk tövéhez érkezik!”
Ím, a hajó most kikötött,
a nép csak áradt kifelé,
csak jött, csak áradt szüntelen.

„Mint sűrű erdőrengeteg! —
szólott a lány. — Sátram zugán
munkám folytattam rendesen,
apám tett-vett sátrunk körül.
Apámhoz tódult a tömeg,
apámtól kérték meg kezem.
Apám azt mondta, hogy nem ad.”

„Ha nem, hát elragadjuk őt!
Ha adod, szépen visszük el.
Ha nem, hát elragadjuk őt!”
Az apa így hát engedett.

De kilép sátrából a lány:
„Apám! Vond vissza! — kérleli. —
En őhozzájuk nem megyek!
Ha néked tetszik, menj magad!”

De apja nem hallgat reá,
mégiscsak odaadja őt.
Az apa elküldötte már
pásztorait, elküldötte már:
„Hajtsátok már be a réneket!”
Beterelték a réneket.
A lány ment körbehajtani.
A szánhúzó mind körbe járt.
Az apa válogatta mind
lányának a legjobbakát.
(Egyetlen lányát szánta már.)
Szép szarvasa mind körbe jár,
most válogatja, köti ki.
Ekkor ekképpen szól a lány:
„Apám! Jóságos vagy bizony.
Ha engem adsz, hát adj oda,
de szánd meg szép szarvasaid,
lásd csak: szánhúzó rénjeid
könnye kicsordult — szól a lány —,
könnyük kicsordult, lásd, apám,
a szügyelőjük csupa könny!
Ha engem adsz, hát adj oda,
szép szarvasaid szánd csupán!”

De apja nem hallgat reá.
A tengerpartra vitte őt,
csordáit is levitte mind,
a hajóba hajtotta mind,
mögöttük ment végül a lány.

Már nyílt vízen jártak, mikor
vihar ragadta őket el,
vitorla épen nem maradt,
vitorlarúd mind szétörött,
hajójuk íme felborult,
viharos vízben elmerült.
Csak a léány volt oly ügyes:
hajó farába kapaszkodott...
A sok-sok nép megfulladott,
mind aki volt, megfulladott,
velük együtt a szarvasok.
Ő úszott, úszott szüntelen,
úszott a téres tengeren.
Úszott bizony sokáig, és
a tenger partra dobta őt,
lám végül mégis partot ért.
Bezzeg nagyon kiéhezett,
bezzeg nagyon fagyoskodott.
Egy kis időt futkározott,
míg végül fölmelegedett.
„Amerre visz lábam-kezem,
arra megyek, megindulok!”

Csak ballagott, csak ballagott,
ruhája szétszakadozott,
ő maga már megéhezett.
Egyszer csak egy sátorra lett,
íme, elébe érkezett.
Bezzeg nagyon megfáradott,
a sátorrudas szánra ült,
egyet pihent, s ment volna be.

Csakhogy nem engedték be őt:
kérője sátra volt az, lám!
A kérő elálta ajtaját:
„Egykor kérőbe mentem, és
te nagy kevélyen énnekem
ezt mondtad: »Hozzad nem megyek!«
Egy füzért kértem a négyből én,
azt mondtad: »Páratlan marad!«
Most mindened páros neked,
most mindened megvan neked!”
A legény őt nem engedte be,
csordáihoz ment, sietett.
Az asszonyok vitték be a lányt,
etetgették, itatgatták,
csizmát, ruhát adtak reá,
aztán ezt mondták neki ím:
„Ezen az úton menj tovább,
ott van apádnak sátora.”

Ment, ment, egyszercsak odaért.
Az apja már lám, megvakult.
Anyját a bánat ölte meg.
Az apja már öreg, szegény.
Ott van még régi béresük.
Ezt mondja, lám, annak a lány:

„Hű béresem, legyen tiéd
apám rénnájának fele,
abból a nyájból éljetelek.
Másik feléből élek én.
Sokat vesződtem én bizony,

*megszégyenültem én bizony,
sátramba tértem végülis.”*

*Jószívű volt ez tán a lány.
A jószívű lány jól is él.
Még most is él, él, édegel.*

A szöveget VÁSZOLYI ERIK gyűjtötte és fordította magyarra.
A műfordítás BEDE ANNA munkája

I. KURATOV

A komi nyelv

*A komi nyelv most még
Nem mond ki nagy titkot,
De az is biztos, hogy
Nem pelyva, amit mond.*

*Drága e nyelv nekem:
Lágyan cseng és tisztán —
Ha hallja, örömmel
Néz az Isten is rám.*

*E nyelven értünk szót
Józan testvérekkel.
Édesapánk, anyánk
Ezen áld meg egyszer.*

*Bölcsőmben hallottam
Ezt legelőször én,
Nem is felejttem el,
Csak a sír fenekén.*

*Szépsége előntött,
Még kisfiú voltam:
Legelső dalomat
E nyelven dúdoltam.*

*Valaki e nyelven
Nálam szebben szól majd
És százhuszezer fül
Hall szívvidító dalt!*

REDEI KÁROLY szövege alapján
fordította: KÉPES GEZA

Komi bál

*Ez a bál, legények!
Ez csak a gyöngyélet!
Gyertek vigalomba,
nincs itt tilalomja!
Vének, ti is gyertek,
itt megsüvegelnek!
Ha a poronty sír-ri,
nem dohog itt senki.
Adnak itt dohányt is,
szihattok pipát is,
csont-pipa pőfékel,
teli a ház néppel!
Polcon a szentképek,
lócán a legények,*

*vígak a vendégek,
ez csak a gyöngyélet!
Az ajtót kitarják,
pitvarban is járnak,
ropják egyre többen,
göndör hajfürt röppen,
kigyúlnak az orcák,
nem föld ez — mennyország!
Sűrűn néz a néne
pohár fenekére,
aztán táncba dobban,
járja, szilajabban,
bomlik a kör, széled,
leng, mint szál a szélben,*